

Radnička prava u fokusu

Datum objave: 08.04.2013. [Tamara Opačić](#) / H alter

Kuća ljudskih prava objavila izvještaj za 2012. godinu. "Vlada je zajedno s dijelom poslodavaca i uz pomoć najvećih tiskanih medija stvorila sliku da su radnici krivci za krizu. Potrebne su nam politike koje osnažuju ekonomsku poziciju građana i osiguravaju raznolikost gospodarskih subjekata u smislu podržavanja otvaranja novih tvrtki baziranih na znanju i proizvodnosti, razvoja socijalnog poduzetništva i zadrugarstva," komentira Sandra Benčić.

"Godina 2012. počela je optimističnom jer je znatan broj građana polagao nadu u učinkovitost nove Vlade, čija su predizborna obećanja, objedinjena u ambicioznom programu *Plan 21*, djelovala uvjerljivo. Međutim, kako to u Hrvatskoj obično biva, obećanja o provedbi jasnog programa oporavka u kojem će investicije igrati ključnu ulogu, vrlo je brzo zamijenila retorika kojom se za neuspjehe okrivljuje prethodnike, kao da prije izbora nije bilo jasno kakva je situacija u državi." Zaključak je to organizacija civilnog društva, okupljenih u [Kući ljudskih prava](#), koje su predstavile Izvještaj o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj u 2012.



Sanja Sarnavka

Kako u razgovoru za *H-Alter* objašnjava **Sanja Sarnavka**, aktivistkinja udruge *B.a.B.e!* i *Kuće ljudskih prava*, *Kukuriku* koalicija se od prethodne HDZ-ove vlasti ponajviše razlikuje po svjetonazoru. "Razlike su u konačnici, kad sudimo prema rezultatima, kontroverzne, pa nerijetko uzrokuju zbunjenost ili nevjericu", objašnjava Sarnavka, koja kao pozitivne promjene nastale u prethodnoj godini izdvaja izmjene Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji, Zakona o pravu na pristup informacijama, ukidanje zabrane javnog okupljanja na Markovu trgu, početak uređenja registra birača, rješavanje krize na HRT-u te početak pripreme za uvođenje obrazovanja za demokratsko građanstvo u osnovne i srednje škole. "U nekim situacijama, međutim, vidljiva su pogoršanja. U Vladi nema ni jednog ministra koji je formalno zadužen za ljudska prava i s kojim se može redovito komunicirati. U prošlom je sazivu **Slobodan Uzelac** vrlo ozbiljno radio taj dio posla", podsjeća Sarnavka. "U konkretnim slučajevima kojima se svakodnevno bavimo vidimo kako institucije loše odrađuju svoj posao, a pravosuđe je i dalje sporo i neučinkovito. Nepotizam, netransparentnost u zapošljavanju i imenovanjima, nedostatak vizije, loša komunikacijska strategija... Sve to zvuči poznato i već je ponovljeno tisuću puta, a kada analiziramo pojedinačne slučajeve, onda vidimo kako se sve to prelama preko građana koji nemaju političku ili ekonomsku moć i ne znaju kako se oduprijeti nemilosrdnom sustavu koji im ponekad fatalno razara živote."



Sandra Benčić

Među pozitivne promjene organizacije u Izvještaju očekivano nisu uvrstile odnos Vlade prema sve siromašnijim radnicima. Kako objašnjava **Sandra Benčić**, programska voditeljica *Centra za mirovne studije*, ova Vlada se poslužila klasičnim neoliberalnim postulatima socijalizacije troškova krize. "Vlada je zajedno s dijelom predstavnika poslodavaca i uz pomoć najvećih tiskanih medija stvorila sliku da su radnici krivci za krizu. Kontinuirano ponavljanje kako su navodno prevelika prava radnika, odnosno prerestriktivan Zakon o radu, uzroci smanjenog zapošljavanja i prepreka gospodarskom napretku, sve je osim socijaldemokracije. Koncept temeljen na ekonomskim liberalnim idejama baziran je na nebalansiranoj poziciji radnika vs. gospodarskih subjekata - permanentnoj nesigurnosti radnika, a što većoj zaštiti gospodarskih subjekata, kapitala i ulaganja. Taj koncept podrazumijeva tzv. mobilnost radnika, što u konačnici rezultira strahom za budućnost", objašnjava Benčić. Programska voditeljica CMS-a dodaje da bi Vlada umjesto takvog modela trebala ponuditi razvojni koncept koji stavlja u ravnotežu poziciju radnika na tržištu rada u odnosu na gospodarske subjekte. "Potrebne su nam politike koje osnažuju ekonomsku poziciju građana i osiguravaju raznolikost gospodarskih subjekata u smislu podržavanja otvaranja novih tvrtki baziranih na znanju i proizvodnosti, razvoja socijalnog poduzetništva i zadrugarstva."

/ Sanja Sarnavka: Nepotizam, netransparentnost u zapošljavanju i imenovanjima, nedostatak vizije, loša komunikacijska strategija... Sve to zvuči poznato /

Turbulentnu godinu, koja je svakim danom donosila povećanje broja nezaposlenih, obilježili su brojni prosvjedi nezadovoljnih radnika. Kao utješnu "nagradu", Hrvatski sabor donio je Zakon o poticanju zapošljavanja kojim je Vlada željela povećati zapošljivost mladih bez radnog iskustva kroz stručno osposobljavanje uz mjesečnu naknadu od 1 600 kuna. Benčić samu ideju ne smatra izrabljivačkom, pod uvjetom da poslodavci mlade ne vide kao jeftinu radnu snagu, već kao osobe koje su u određenu tvrtku došle učiti i steći praktična znanja. "Ono što nedostaje toj mjeri je da je treba staviti u kontekst obrazovanja i svima koji je koriste produžiti osnovna studentska prava - prehranu i smještaj. U suprotnom, osobe koje su iz ruralnih područja, u kojima nema radnih mjesta za njihova zanimanja i oni koji, primjerice, žive u urbanim sredinama s većom ponudom radnih mjesta, nisu u jednakom položaju", objašnjava Benčić.

Ekonomska kriza, ali i neučinkovitost vladinih politika, ostavile su traga i na zapošljavanje pripadnika manjinskih skupina. Naime, prema *Izvješću o provedbi Akcijskog plana zapošljavanja nacionalnih manjina*, broj pripadnika nacionalnih manjina zaposlenih u državnoj upravi smanjen je za deset posto. "Budimo iskreni, članak Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koji se tiče prednosti pri zapošljavanju nije se provodio ni prije ove Vlade, a ne provodi se ni sada. Doduše, iznenađuje da u Vladi sada sjede ljudi koji su se do svog mandata zaista zalagali za prava manjina i čak imali konkretne prijedloge kako povećati njihovu zaposlenost u državnoj upravi i regionalnoj i lokalnoj samoupravi. Sada se ponašaju kao da imaju prečeg posla", zaključuje Benčić. Dodatan problem povratnicima srpske manjine predstavljaju i neriješeni slučajevi neovlaštenog ulaganja u imovinu, odnosno povrat imovine i naknade štete. Sveopća euforija, koja je krajem prošle godine uslijedila zbog puštanja na slobodu generala **Ante Gotovine** i **Mladena Markača**, također ne ide na ruku rješavanju problema s kojima se susreću većinom pripadnici srpske manjine u Hrvatskoj.



Eugen Jakovčić

Spomenuta presuda je na indirektan način utjecala i na procesuiranje ratnih zločina na lokalnoj razini. "Neovisno o presudi, sve je teže procesuirati ratne zločine. Kvaliteta dokaznog materijala, zbog nepravovremeno i nekvalitetno provedenih istraga, smanjuje se, a u društvu još uvijek nije stvoreno ozračje u kojem bi se svjedočilo protiv počinitelja zločina s 'vlastite strane'", objašnjava **Eugen Jakovčić** iz Centra za suočavanje s prošlošću - *Documenta*. "*Meronizacija*, kao novi smjer haškog suda, naročito pri izricanju pravomoćnih presuda zapovjedno odgovornima iz Hrvatske i Srbije, zabrinjava. Jedan od tužitelja iz Nürnberga izjavio je nakon **Perišićeve** oslobađajuće žalbene presude da 'oslobađanje odgovornih vođa utemeljeno na tehničko-pravnim nejasnoćama prkosi zdravom razumu i potkopava univerzalnu težnju za više mira u svijetu', nedavno je podsjetila bivša haaška glasnogovornica **Florence Hartmann** u razgovoru za tjednik *BH Dani*. Hartmann nastavlja kako je sudac **Pocar**, člana Žalbenog vijeća u slučaju Gotovina, oštro kritizirao nove interpretacije međunarodnog kaznenog prava koje po njemu 'poriču svaki smisao pravde'. Slični pravni argumenti doveli su **Šljivančanina** na slobodu. To je teško nasljeđe s kojim bi i razvijeniija pravosuđa teško izašla na kraj", ističe Jakovčić, te dodaje kako su težinu tog problema jedino osvijestile obitelji žrtava i aktivisti civilnog društva regije, okupljeni oko Inicijative za REKOM.

/ Sandra Benčić: Koncept temeljen na liberalnim ekonomskim idejama podrazumijeva tzv. mobilnost radnika, što u konačnici rezultira strahom za budućnost /

Jakovčić smatra da je vladajuća koalicija posvetila premalo političkog vremena gubitnicima tranzicije, a to su uz radnike i civilne žrtve rata. "Ako vam na jednom od mnogobrojnih sastanaka ministar branitelja otvoreno kaže kako se ne ide s kreacijom novog zakonskog okvira jer je moguće očekivati negativnu reakciju branitelja, onda je jasno da se još uvijek politički kalkulira i u konačnici ne poduzima gotovo ništa kako bi se riješili dvadeset godina nagomilani problemi", smatra aktivist *Documente*, koji pozitivan nagovještaj mogućeg rješenja problema obeštećenja civilnih žrtava rata vidi u odluci Vrhovnog suda u [slučaju Jovana Berića](#).

U 2012. godini veliki interes organizacija civilnog društva, međunarodne i domaće javnosti izazvali su i slučajevi kršenja prava izbjeglica u postupcima ekstradicije. Tri ključna slučaja - slučaj [Aslana Adamoviča Kagermanova](#), [Başak Şahin Duman](#) i [Vicdan Şahin Özerdem](#), ukazala su na manjkavosti zakonodavnog okvira i nedostatke sudskog sustava u primjeni međunarodnog pravnog načela zabrane vraćanja stranaca, posebno izbjeglica na teritorij na kojem im prijete mučenje, nehumano ili ponižavajuće postupanje, te neprimjerena ili okrutna kazna.

/Milana Romić: Potičemo napore koji će dovesti do konačne zakonske definicije medija na način da se odredi status i naglasi društvena važnost neprofitnih medija /



Julija Kranjec

"Upravo u ovim slučajevima vidimo potrebu za nužnom i hitnom izmjenom Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći kako bi se izbjegla loša praksa u nadolazećim slučajevima", upozorava **Julija Kranjec** iz *Centra za mirovne studije*. Kranjec smatra da se odnos nove vlasti prema pitanjima migracija općenito, pa tako i pitanjima azila i neregularnih migranata, nije bitno promijenio u odnosu na prethodnu vlast. "Užurbano donošenje nove Migracijske politike na samom kraju 2012. godine bilo je pod pritiskom zahtjeva EU, što je vidljivo po nezadovoljavajućoj kvaliteti sadržaja, ali i ciljevima i mjerama koje su njome predviđene. Problematično je i to da u nekoliko navrata dolazi do nerazumljive selekcije prioriteta koji su prvenstveno usmjereni na ispunjenje tehničkih zahtjeva prije nego li na uspostavu bolje kvalitete zaštite ljudskih prava. Ipak, velika promjena u odnosu na prethodni period vidljiva je u prepoznavanju potrebe za izradom integracijske politike te niza mjera kako će se pristupiti tom problemu, uključujući i jačanje partnerstva s civilnim društvom za uspješnu provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo", zaključuje Kranjec.



Milana Romić

Jedno od neugodnijih iznenađenja u prethodnom razdoblju na polju migracija je i nedavno objavljen [ksenofobičan tekst](#) o tražiteljima azila u *Jutarnjem listu*. Za razliku od dobrog dijela *mainstream* medija, neprofitni mediji učestalo i na kvalitetan način izvještavaju o tematici ljudskih prava, a tu činjenicu je nedavno dokazalo istraživanje objavljeno u publikaciji [Putokazi prema slobodnim i odgovornim medijima](#), u kojem su sudjelovali i aktivisti *Kuće ljudskih prava*. "Svakako potičemo bilo kakve napore koji će dovesti do konačne zakonske definicije medija na način da se konačno odredi status i naglasi društvena važnost neprofitnih medija. Kako bi neprofitni mediji dobili status i ulogu kakvu zaslužuju, nužno im je kontinuirana financijska podrška", kaže **Milana Romić** iz *Kuće ljudskih prava*. Romić ističe da je početak godine obilježio jasan i artikuliran stav Ministarstva kulture u donošenju kvalitetne medijske politike kao nacionalnog političkog prioriteta, no kao i u ostalim sektorima, kako je godina odmicala postalo je jasno da neki drugi čimbenici i utjecaji, primjerice Ministarstvo financija, bitno utječu na sustavno i vjerodostojno djelovanje Ministarstva kulture.

/Eugen Jakovčić: Ako vam ministar branitelja otvoreno kaže kako se ne ide s kreacijom novog zakonskog okvira jer je moguće očekivati negativnu reakciju branitelja, onda je jasno da se još uvijek politički kalkulira /

Nakon 2012. godine, koju članice *Kuće ljudskih prava* ocjenjuju kao razdoblje bremenito događajima od kojih će neke službeni zapisničari ocijeniti kao povijesno važne, dok će drugi biti zaboravljeni iako su bitno utjecali na kvalitetu života građana, uslijedila je i službena potvrda da je Hrvatska spremna za ulazak u Europsku uniju bez provođenja dodatnog monitoringa. "Utjecaj pretpripravnih pregovora bio je presudan na formalnoj razini. Pregovarače s EU strane zapravo u mnogo slučajeva nije zanimala kvaliteta odredbi i buduća provedba, već su samo inzistirali na izglasavanju određenog zakona. Birokrati samo premeću papire i kontroliraju podudaraju li se jedni s drugima. Stvaran život rijetko ih zanima i o njemu najčešće vrlo malo i znaju", smatra Sarnavka. Sve to rezultiralo je brzopletim zatvaranjem pregovaračkog Poglavlja 23 koje se tiče zaštite ljudskih prava. "Bez tog poglavlja situacija u Hrvatskoj bi ipak bila daleko gora nego što je danas, iako nismo nimalo zadovoljni onime što vidimo oko sebe. Svi razumni ljudi, iako su se pozivali na demokratske standarde EU, čitavo su vrijeme vidjeli kako se oni traljavo provode u mnogim zemljama članicama. Hrvatska uistinu nema goru situaciju od pojedinih članica, pa bi nakon dugotrajnih pregovora bilo licemjerno zahtijevati vanjski monitoring. Na

nama je da, sebe radi, provodimo stalni nadzor i upozoravamo na sve propuste i kršenja kako bismo ostvarili visoke standarde vladavine prava i razvijene demokracije. Važni su naši građani i građanke a ne EU", zaključila je Sarnavka.

/ Julija Kranjec: Velika promjena u odnosu na prethodni period vidljiva je u prepoznavanju potrebe za izradom integracijske politike stranaca u hrvatsko društvo /